

23 Augustus 1950.

30/2

Aan de Heer A. Pannekoek,
Regentesselaan 8,
Z e i s t.

Waarde Makker,

Ik ontving uw brief en een exemplaar van uw "Anthropogenese". Mijn hartelijke dank daarvoor! Ik trof het wel, dat u een exemplaar aangeboden kreeg; ik was al bang dat zelfs de schrijver niets meer zou hebben, hetgeen niet de eerste keer zou zijn.

Wat de vertaling in het Esperanto betreft, ben ik het met u eens dat de moeilijkheid voornamelijk zal liggen in het zo begrijpelijk mogelijk weergeven van de toch reeds zeer beknopte tekst. Ik heb bij het lezen de inhoud niet onbegrijpelijk of té beknopt gevonden, doch dat zegt nog niets, aangezien je bij het vertalen van iets pag merkt of je de zin van het geschrevene volkomen begrijpt. Wanneer een volzin gevaarlijk kort is, dan hak ik hem in stukken en zorg, dat er in elk geval geen misverstand kan ontstaan. Indien gehele gedeelten door mij niet recht worden begrepen of naar mijn mening uitgebreider dienen te worden omschreven, dan ben ik zo vrij daarvoor t.z.t. uw hulp in te roepen. Wanneer de Engelse vertaling is verschenen, zal ik die in handen zien te krijgen, daar lezing daarvan voor mij wel van nut zal zijn en ik bovendien op zich zelf ook belang stel in die vertaling.

Inderdaad hebt u het werk in zeer compacte vorm geschreven, doch dit strookt m.i. geheel met de opzet van het werk. Hoewel een enkel punt misschien té aksiomatisch is opgenomen, ligt het nut juist in de overzichtelijke en ongekompliseerde weergave, en voornamelijk in de lijn die het aangeeft en die de lezer nieuw licht brengt omtrent de in de onderhavige materie te maken gevolgtrekkingen. Het is dus vanzelfsprekend dat het geen beschrijving moest zijn van de uitkomsten der wetenschap en hoe hij daartoe gekomen is. Veeleer werden uitkomsten slechts gebruikt als hulpmiddel om de juistheid van de in uw werk gevolgde lijn te staven en de lezer zodoende tevens te dwingen om zich te bezinnen op het afwerpen door de mensheid van een overblijfsel uit een vroeger stadium: het nog niet beheersen van zijn eigen natuur en samenleving.

Met vragen omtrent de inhoud kom ik u niet eerder lastig vallen dan na het geheel te hebben vertaald. Een uitgever kan ik pas zoeken nadat de vertaling klaar is; indien de oorlogsdreiging voorlopig nog slechts dreiging blijft, zal het niet moeilijk zijn er een te vinden, waarschijnlijk zal dat de Wereldbond van Arbeiders Esperantisten zijn, die in Parijs is gevestigd.

Hoewel ik reeds enige maanden bezig ben om een mogelijkheid te vinden naar Australië te komen, valt het toch niet mee. De grootste moeilijkheid wordt misschien de financiële zijde, indien het niet mogelijk blijkt mijn inboedel, met recht op bewonen van het huurhuis, voor een voldoende som te verkopen. Wel zijn er dan nog andere mogelijkheden, maar dat kost alles weer tijd en ik trek het liefst zo gauw mogelijk het land uit. Ik heb thans ook contact opgenomen met de R.I.S.-klanten in Den Haag, om een baantje in Indonesië te krijgen als leraar M.O., met vrije overtocht. Als ik met mijn gezin eenmaal daar ben, dan is Australië niet zo ver meer af en waarschijnlijk zonder veel moeite te bereiken. In dat geval zou ik niet zo ver van Bruun af zitten en zou die wellicht nuttig zijn voor een controle van de vertaling, daar hij behoorlijk Esperanto kent en tevens meestal wel zal weten, op welke wijze Uw gedachtengang het best te interpreteren is.